

3. gr.

17

Aftan við 8. gr. laga nr. 73 31. des. 1937 bætist: svo og lög nr. 48 4. júní 1924, um gengisskráningu og gjaldeyrisverzlun, og lög nr. 9 27. maí 1925, um breyting á þeim lögum.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Þegar þau hafa hlotið staðfestingu, skulu þau, ásamt lögum nr. 115 31. maí 1940, færð inn í texta laga nr. 73 frá 31. des. 1937 og þau gefin út að nýju.

Gjört í Reykjavík, 28. maí 1941.

Hermann Jónasson.

Eysteinn Jónsson.

Jakob Möller.

Ólafur Thors.

Stefán Jóh. Stefánsson.

(L. S.)

Eysteinn Jónsson.

L Ö G

18

28. maí

um sandgræðslu og heftingu sandfoks.

Ráðuneyti Íslands, handhafi konungsvalds,

Gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og vér staðfest þau:

1. gr.

Landbúnaðarráðherra hefur yfirumsjón sandgræðslumála, en forstjórn þeirra skal falin Búnaðarfélagi Íslands. Ráðherra skipar sandgræðslustjóra, með sérþekkingu á sandgræðslumálum, en hann skipar sandgræðslumenn og sandgræðsluverði eftir þörfum.

2. gr.

Heimilt er ráðherra, að fengnu áleti sandgræðslustjóra og Búnaðarfélags Íslands, að láta girða svæði, sem uppblástur getur stafað af, og vinna þar að sandgræðslu, til þess að koma í veg fyrir uppblástur og græða foksvæðin. Sandsvæðið skal tekið eignarnámi, samkvæmt lögum nr. 61 14. nóv. 1917, um framkvæmd eignarnáms. Meta skal fullar bætur fyrir afnotamissi og fyrir þá aðstöðuskerðingu til lífsbjargar, sem af slíkum ráðstöfunum stavar.

3. gr.

Úr landi jarða þeirra, er að sandgræðslusvæðum liggja, er heimilt að taka efni til afnota við sandgræðsluna, svo sem vatn, grjót, þara, þang, leir, fræ og annað, er við þykir þurfa. Þó má ekki taka efni þannig, að landspjöll verði að, nema brýna nauðsyn beri til. Eigandi lands eða notandi getur krafizt bóta eftir mati, ef samningar hafa ekki komizt á. Svo skal sandgræðslumönnum og heimil hagaganga fyrir hesta í heitilöndum, gegn sanngjörnu endurgjaldi.

4. gr.

Nú setur maður girðingar fast við sandgræðslugirðingu eða áfasta henni, og skulu þá hlið vera á þeim eigi fjær en 50 m, svo að vinna megi tálmunarlaust að sandgræðslugirðingunum og fara með þeim til eftirlits.

18

28. maí

Sandgræðslugirðingar skulu vera sexþættar gaddavírgirðingar, eða jafntryggar til vörzlu úr öðru efni, og að öðru leyti svo vandaðar að öllum frágangi, að þær séu vel fjárheldar að dómi Búnaðarfélags Íslands. Þeim skal vel við haldið og þess gætt, að undirhleðsla hafi ekki bilað. Rísi ágreiningur um það, hvort girðing uppfylli þessi skilyrði, sker hreppstjóri viðkomandi hrepps úr.

Sandgræðslugirðingar má ekki leggja yfir alfaraleið, nema önnur jafngóð sé fær, án þess bagalegur krókur verði að. Verði vegur eða alfaraleið að liggja gegnum sandgræðslugirðingu, skal hlið vera á girðingunni. Er skylt að loka þeim, enda sé þannig frá þeim gengið, að auðvelt sé að opna þau og loka. Ef hlið er skilið eftir opið, varðar það sektum allt að 50 kr. Að öðru leyti er umferð bönnuð um sandgræðslusvæði, nema með leyfi sandgræðslustjóra.

6. gr.

Ef girðing skaddast, skal sá, er þess verður var, skýra hreppstjóra tafarlaust frá skemmdunum, ef eftirlitsmanns nýtur eigi. Er hreppstjóra þá skylt að sjá um, að gert sé við girðinguna eins fljótt og unnt er. Verði hann þess var, að meðferð sandgræðslusvæðis sé ábótavant eða það skemmist af uppblæstri, skal hann gera sandgræðslustjóra aðvart svo fljótt sem verða má.

7. gr.

Nú selur ráðherra landsvæði það, sem tekið er eignarnámi, og skulu þá eigendur jarða þeirra, er land hefur áður fylgt, eiga forkaupsrétt á því. Noti einhver eigi forkaupsrétt sinn, skal við söluna fylgt ákvæðum laga nr. 55 15. júní 1926, um forkaupsrétt leiguliða.

8. gr.

Nú vill maður fá girt uppblásturssvæði í landareign sinni, og sendir hann þá Búnaðarfélagi Íslands beiðni um það og lætur fylgja ýtarlegar skýrslur um aðstæður allar. Lætur þá félagið sandgræðslustjóra athuga landið og gera tillögur um framkvæmd verksins, áætlun um kostnað og annað, sem að því lýtur, og tekur það síðan, að fram förnu mati á landsvæðinu, ákvörðun um málið. Kostnaður af girðingu, græðslu og viðhaldi svæðisins skal að $\frac{2}{3}$ greiddur úr ríkissjóði, en $\frac{1}{3}$ af landeiganda, og skal ábyrgð hrepps eða sýslunefndar fengin fyrir því, að landeigendur greiði sinn hluta kostnaðar. Arður af sandgræðslusvæðinu skal ganga upp í kostnað við sandgræðsluna, þar til afhending hefur farið fram samkvæmt 10. gr., enda hafi hvorki landeigandi né ábúandi umráðarétt eða afnota af landinu.

9. gr.

Falli niður greiðsla á gjaldi því, er landeiganda ber að greiða samkv. 8. gr., getur ráðherra látið taka foksvæðið eignarnámi samkvæmt 2. gr. fyrir matsverðið, að viðbættu því, er landeigandi hefur greitt til sandgræðslunnar.

10. gr.

Pegar sandfokið er heft og landið fullgróið, fær landeigandi umráð yfir því. Skylt er þó landeiganda að hlíta þeim reglum um notkun þess, sem settar verða til varnar því, að uppblástur byrji að nýju. Landeigandi eignast þá girðinguna, en er skyldur til þess að halda henni við á sinn kostnað, þangað til sandgræðslustjórnin gefur leyfi til að taka hana upp og fullvíst þykir, að algerlega sé tekið fyrir alla hættu af uppblæstri, allt samkvæmt samningi, er um það skal gerður.

11. gr.

Nú byrjar uppblástur að nýju, eftir að landeigandi hefur aftur fengið svæðið til umráða og afnota samkvæmt 10. gr., og er honum þá skylt að græða það aftur á sinn

kostnað, nema hann sanni, að uppblásturinn sé ekki meðferð hans eða vanrækslu að 18
kenna. Vanræki hann nauðsynlegar aðgerðir til varnar uppblæstri, hefur sandgræðslu- 28. maí
stjórnin rétt til þess að láta vinna verkið á hans kostnað, eða taka landið eignarnámi,
ef þörf gerist.

12. gr.

Hvar þess, er því verður við komið, skal kappkostað að koma upp skógi og kjarri
í sandgræðslulöndum eins fljótt og kostur er á, og fer um það samkv. áætlun, er Búnaðarfélag Íslands gerir í ársbyrjun, eftir að hafa leitað álits Skógræktar ríkisins, og
að öðru leyti samkvæmt reglum, er landbúnaðarráðherra kann að setja.

13. gr.

Komist búfenaður inn á sandgræðslusvæði, sem afgirt er með fullgildri og ógall-
aðri sandgræðslugirðingu, skal sandgræðslustjóri tilkynna það eigendum fenaðarins.
Komist sömu skepnur þrasinnis inn á svæðið og verði göllum á girðingu eigi um
kennt, getur sandgræðslustjóri krafizt, að viðkomandi hreppstjóri láti lóga skepnun-
um og komi afurðum þeirra í verð, eftir því sem fært er. Sandgræðslan greiði síðan
þann mismun, sem á kann að vanta, að eigandi fái fullt verð. Rísi ágreiningur, skal
úr honum skorið með mati tveggja dómkvaddra manna.

14. gr.

Nú eyðist gróðurlendi býla eða afrétta, og skal þá sandgræðslustjóri athuga, af
hverju skemmdirnar stafa. Álíti hann þær stafa frá ofbeit og örtröð fenaðar, gerir
hann Búnaðarfélagi Íslands aðvart um það. Skal þá Búnaðarfélag Íslands tafarlaust
láta kveðja til fundar eigendur og umráðamenn landsins, og skal á þeim fundi tekið
fyrir, hvort gera skuli ítölu í landið eða aðrar ráðstafanir til úrbóta. Nú telur Búnað-
arfélag Íslands þær ráðstafanir, sem fundurinn vill gera, ekki tryggilegar, og er því
þá skylt að láta fara fram athugun að nýju, og ef hún leiðir í ljós, að nauðsynlegt sé
að gera ítölu í landið, skal það gert.

15. gr.

Nú skal ítala gerð í land, og gerir þá búnaðarmálastjóri ráðstafanir til þess, að
metið verði, hve margt búfé landið geti borið til þess að tryggt sé, að landið nái að
gróa. Þegar land það, sem ítala skal gerð í, er eign eins hreppsfélags eða notað af
íbúum eins hreppsfélags, tilnefnið sýslumaður einn mann, er stjórnar matinu og
heldur gerðabók, stjórn Búnaðarfélags Íslands annan, og viðkomandi hreppsnefnd
hinn þriðja, en farist fyrir, að hún tilnefni manninn að sínum hlut, kveður sýslumað-
ur kunnugan mann í hans stað. Síðan meta þeir búfjáritölur býla á landsvæðinu, og er
skylt að hlíta því mati, þar til breyting er á því gerð.

Nú er land sameign tveggja eða fleiri hreppsfélaga eða notað af þeim í samein-
ingu, og skal þá meta búfjáritölu hreppsfélaganna, sem landið nota, af manni, er
sýslumaður tilkveður, og stjórnar hann mati, öðrum, er Búnaðarfélag Ísl. kys, og hin-
um þriðja, sem kosinn er á sameiginlegum hreppsnefndarfundi þeirra hreppa, er
landsnýtjar eiga eða nota í landinu. Eftir að þeir hafa metið búfjáritölu hvers hrepps-
félags í landið, skal hreppsnefnd hvers hrepps skipta búfjártlunni milli bæja hrepps-
ins, en náist ekki um það samkomulag, skal það gert af þrem mönnum, einum, er
sýslumaður tilnefnir, einum, er Búnaðarfélag Íslands tilnefnir, og einum, er viðkom-
andi hreppsnefnd kys. Afl atkvæða ræður úrslitum.

Mötum þessum má innan fjögurra vikna frá tilkynningu til hlutaðeiganda skjóta
til yfirmats þriggja óvilhallra manna, er sýslumaður kveður, en þeir nefna sér odda-
mann úr sínum hópi. Kostnaður af mati greiðist úr ríkissjóði. Sá, er krefst yfirmats,
greiði kostnað af því, nema matinu sé breytt honum í vil, en þá greiðist kostnaðurinn

18 úr ríkissjóði. Verði ítala býlis það lág, að matsmenn telji það eigi lífvænlegt til ábúðar, 28. maí getur eigandi krafizt, að ríkið taki það eignarnámi, ef samningar nást eigi.

Fer um mat á skaðabótum samkvæmt ákvæðum 2. gr. Nýs ítölumats má krefjast, ef land spillist, en ella á þriggja fardaga fresti, og fer um greiðslu kostnaðar af því sem áður segir. Ætíð skal gefa bændum á hlutaðeigandi bæjum, svo og oddvitum hreppa, kost á að vera viðstaddir mötin og bóka skýrslur og tillögur þeirra í gerðabækur nefndanna.

Sandgræðslustjóra og hreppstjóra skal skylt að hafa eftirlit með, að ákvæðum um ítölu búfjár í lönd, sem gerð eru samkvæmt þessari grein, sé hlýtt, og kynna sér nákvæmlega ásetning búfjár haust hvert á býlum þeim, er ítala nær til.

16. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum til ríkissjóðs, 50—1000 krónum, sbr. þó 5. gr., nema þyngri hegning liggi við að öðrum lögum. Með mál út af þeim skal farið sem almenn lögreglumál. Numin eru úr gildi lög nr. 45 20. júní 1923 og lög nr. 25 31. maí 1927.

Gjört í Reykjavík, 28. maí 1941.

Hermann Jónasson.

Eysteinn Jónsson.

Jakob Möller.

Ólafur Thors.

Stefán Jóh. Stefánsson.

(L. S.)

Hermann Jónasson.

19

28. maí

L Ö G

um veiði, sölu og útflutning á kola.

Ráðuneyti Íslands, handhafi konungsvalds,

Gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og vér staðfest þau:

1. gr.

Bannað er að veiða, flytja á land eða selja, hvort heldur innan lands eða til útflutnings, eða kaupa skarkola (*Pleuronectes platessa*), þykkvalúru (*Pleuronectes microcephalus*), sandkola (*Pleuronectes limanda*) og langlúru (*Pleuronectes cynoglossus*), sem er smærri en 27 sentimetrar á lengd og 250 grömm að þyngd.

2. gr.

Nú eru kolategundir þær, er í 1. gr. getur, og stærri eða þyngri en þar greinir, ætlaðar til útflutnings, hvort heldur nýjar, ísvarðar, frystar, reyktar eða saltaðar, og skulu þær þá metnar og flokkaðar af fiskimatsmanni. Skal fiskimatsmaðurinn gefa vottorð um gæði og flokkun fisksins og geta um merkingu umbúða á vottorðinu, en vigtarvottorð, ef fiskurinn er fluttur út án umbúða.

Undanþeginn mati er sá fiskur, sem veiðist á skip, sem aðeins flytja eiginn afla á erlendan markað.

Um þóknun fiskimatsmanna fyrir störf þeirra samkvæmt þessari grein fer eftir ákvæðum 5. gr. laga nr. 46 8. sept. 1931.